

Věnujte pozornost nahrávkám

I. Azbuka

Azbuka se skládá ze 33 písmen – 21 souhlásek, 10 samohlásek (6 + 4 tzv. jotované), měkkého a tvrdého znaku. Od latinské abecedy, kterou používá i čeština, se azbuka v mnohém liší, a to nejen v její grafické podobě. Je v ní několik písmen, která v latinské abecedě zcela chybí. Některá písmena azbuky mají shodnou grafickou podobu (ruská písmena К, О, Т, А aj. odpovídají českým písmenům К, О, Т, А aj.), některá jsou odlišná (ruská písmena Р, С, В aj. odpovídají českým písmenům R, S, V aj.).

Poslechněte si kompletní azbuku:

001 L00_A01

Аа Бб Вв Гг Дд Ее Ёё Жж Зз Ии Йй Кк кл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу
Фф Хх Цц Чч Шш Щш Ъ ъ Ыы Ъ ъ Ээ Юю Яя

Srovnejte azbuku s českou abecedou:

A a	А а	Ch ch	Х х	S s	С с	–	Ё ё
B b	Б б	l i	И и	Š š	Ш ш	–	Щ щ
C c	Ц ц	J j	Й й	T t	Т т	–	Ъ ъ
Č č	Ч ч	K k	К к	U u	У у	–	Ь ь
D d	Д д	L l	Л л	V v	В в	–	Ю ю
E e	Э э	M m	М м	W w	–	–	Я я
Ě ě	Е е	N n	Н н	X x	–		
F f	Ф ф	O o	О о	Y y	Ы ы		
G g	Г г	P p	П п	Z z	З з		
H h	–	R r	Р р	Ž ž	Ж ж		

Fonetický přepis ruských písmen a slov uvádíme latinkou v hranatých závorkách!

2. Písmena azbuky

Základní dělení azbuky s výslovností jednotlivých písmen (symbol ['] označuje měkkost souhlásek):

a) samohlásky

běžné:	а	э	и	ы	о	у
	[a]	[e]	[i]	[y]	[o]	[u]
tzv. jotované:	е	ё	ю	я		
	[je/e]	[jo/o]	[ju/u]	[ja/a]		

b) souhlásky

б	в	г	д	ж	з	й	к	л	м	
[b]	[v]	[g]	[d]	[ž]	[z]	[j]	[k]	[l]	[m]	
н	п	р	с	т	ф	х	ц	ч	ш	щ
[n]	[p]	[r]	[s]	[t]	[f]	[ch]	[c]	[č']	[š]	[šč']

c) měkký a tvrdý znak

měkký znak ь
tvrdý znak ъ

3. Ruský slovní přízvuk

Ruský přízvuk je na rozdíl od češtiny **pohyblivý** a může tak být na kterékoli slabice. V ruských textech se přízvuky běžně neoznačují. Přízvuk slouží nejen ke **správné výslovnosti**, ale i k rozlišování **gramatického tvaru**. V učebnici přízvuk bude značen čárkou nad přízvuknou samohláskou. Přízvuky budou uváděny u všech slov a je nutné si je osvojit. U jednoslabičných slov se přízvuk zpravidla neoznačuje. Samohláska Ёё je vždy přízvukná. **Pozor!** V ruštině nejsou dlouhé a krátké samohlásky. Mějte neustále na paměti, že **ruský přízvuk není česká délka!**

Přízvuk se v ruském jazyce může nacházet na různých slabkách. Následující cvičení pozorně *poslouchejte, neopakujte!*

002 L00_A02

Přízvuk:

a) na 1. slabice

парк – сад – югуб – брат – ёж – лето – мама – Анна – берег – город – книга – минус – Прага – чёрный – ёлка

b) na 2. slabice

иды – ногá – перо – рука – лимон – огонь – потóm – Париж – Москва – сестра – неосмай

c) na 3. slabice

борода – голова – анекдот – водопад – пирожок – человек – чемодан – написать – журналист – дорогой

d) na 4. slabice

изображение – образование – температура – эксперимент – обсерватория – характеристика – литература

e) na 5. slabice

экспериментировать – терминологический – электрифицировать

f) na 6. slabice

переквалификация – империалистический – североатлантический

Můžeme se setkat i se slovy, u kterých jsou ve spisovné ruštině dvě varianty přízvuku: **одновременно i одновременно, творог i творог, в сети i в сетí** apod. U těchto slov budou obě varianty značeny ve slovníku (одновременно), v textu bude označena pouze jedna varianta přízvuku.

4. Rozdělení souhlásek na měkké a tvrdé

a) jen měkké: й, ч, ш

b) jen tvrdé: ж, ш, ц

c) ostatní souhlásky mohou být tvrdé i měkké

Poslouchejte a opakujte:

003 L00_A03

б – б (бал – бес), в – в (вас – вес), г – г (гам – герб), д – д (дар – дед), з – з (зонт – зев), к – к (как – кит), л – л (лоб – лист), м – м (март – мел), н – н (нам – ним), п – п (пол – пир), р – р (рот – рие), с – с (сыр – сев), т – т (тог – тем), ф – ф (фас – фен), х – х (хор – хит);

Pomůcka: Ruské samohlásky А, Э, О, У, Ы označují tvrdou výslovnost předcházející souhlásky (бал, мэр, тот, дул, сыр). Písmena Е, Ё, Ю, Я, И, Ъ označují měkkou výslovnost předcházející souhlásky (бес, теть, рюмка, дядя, Нина, дать).

5. Výslovnost samohlásek А, Э, И, О, У, Ы, Е, Ё, Ю, Я a základní typy redukce

Je nutné rozlišovat samohlásky, které jsou pod přízvukem. Samohlásky **pod přízvukem** (v tzv. přízvukné pozici) si zachovávají svoji kvalitu a nemění se! Samohlásky, které **nejsou pod přízvukem** (jsou v tzv. nepřízvukné pozici), se **redukují**. Nejzřetelněji podléhají redukci samohlásky а [a], о [o], е [je/e], и [ja/a]. Samohlásky и [i], у [u], ы [y], ю [ju/u], э [e] podléhají **neznatelné** redukci (zjednodušeně můžeme říci, že u nich redukce nenastává). Samohláska ё [jo/o] je vždy přízvukná (zachovává si svoji kvalitu).

Věnujte pozornost základním typům redukce v nepřízvučných slabikách:

Samohlásky и [i], у [u], ы [y], ю [ju/u] vyslovujeme obdobně jako v pozici přízvučné (pouze ne tak důrazně).

Poslouchejte a opakujte:

004 L00_A04

критика, политика, мимика, Никита
лубочный, голубой, кудрявый, рубин
сыграть, выходы, вымытый, отсыпать
юбилей, юстиция, люблю, рюкзак

Samohlásky а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a] po souhláskách podléhají silné redukci.

I. Výslovnost ruských samohlásek а [a], о [o]

Symbol [ʌ] používáme pro samohlásky а, о v první slabice před přízvukem, symbol [ɤ] pro samohlásky а, о ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem a pro všechny samohlásky а, о po přízvuku (př.: молоко [mʌlʌkó], городом [górɔdɔm]). Symbol [ʹ] (apostrofov) označuje měkkost souhlásek (souhlásky, po kterých následují písmena е, ё, ю, я, и, ь).

Výslovnost ruských samohlásek а [a], о [o] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek а [a], о [o] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **ákání**.

V přízvučné pozici se samohlásky а [a], о [o] **neredukují** (ruské о, а vyslovíme jako [o], [a]). **Vyslovujeme důrazně, hodně otevřeme ústa:**

př.: дом [dom], там [tam]

Poslouchejte a opakujte:

005 L00_A05

год [got] – ком [kom] – том [tom] – боль [bolʹ] – мостик [móstʹik] – кот [kot] – рот [rot]
зал [zal] – кран [kran] – мак [mak] – бал [bal] – вал [val] – так [tak] – лак [lak] – царь [sarʹ]

V pozici před přízvukem rozlišujeme dva základní stupně:

1. První slabika před přízvukem
2. Dvě a více slabik před přízvukem

1. a) Samohlásky о [o]:

Pokud se nachází ruská samohlásky о [o] v **první slabice** před přízvukem, potom toto ruské о vyslovíme téměř jako „a“ (hláskový odstín mezi o – a): нора [nʌgá], потом [pʌtóm], Москва [Mʌskvá].

b) Samohlásky а [a]:

Pokud se nachází ruská samohlásky а [a] v **první slabice** před přízvukem, potom toto ruské а vyslovíme slabě, zavřeně, bez důrazu: завод [zʌvót], скала [skʌlá], малá [mʌlá].

Poslouchejte a opakujte:

006 L00_A06

словák [slʌvák] – больно́й [bʌlʹnój] – волна́ [vʌlná] – котёл [kʌtʹol] – борьба́ [bʌrʹbá]
– больна́ [bʌlʹná] – могла́ [mʌglá] – шофёр [šʌfʹór]
самá [sʌmá] – ждалá [ždʌlá] – бралá [brʌlá] – далá [dʌlá] – сажáть [sʌžátʹ] – дава́ть [dʌvátʹ] – калáн [kʌlán] – расáет [rʌsʹist]

2. a) Samohlásky о [o]:

Pokud se nachází ruská samohlásky о [o] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské о vyslovíme zavřeně, přičemž hláskový odstín je takový, jako když vyslovujeme **jednotlivá písmena abecedy**: [ɤ], [vɤ], [gɤ], [dɤ], [mɤ] apod. Symbol [ɤ] označuje ruskou samohlásku о [o] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: голова́ [gʌlʌvá] – полотно́ [pʌlʌtʹo] – годово́й [gʌdʌvój].

b) Samohlásky а [a]:

Pokud se nachází ruská samohlásky а [a] ve **druhé** (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom toto ruské а vyslovíme opět slaběji, zavřeně, bez důrazu. Výslovnost ruského а v těchto pozicích splývá s výslovností ruského о. Symbol [ɤ] použijeme i zde k označení ruské samohlásky а [a] ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem: каранда́ш [kʌrʌndáš] – магази́н [mʌgʌzʹin] – заказáть [zʌkʌzátʹ].

Poslouchejte a opakujte:

007 L00_A07

молоко́ [mʌlʌkó] – коробо́к [kʌrʌbók] – городо́к [gʌrdók] – холосто́й [chʌlʌstój]
– собралáсь [sʌbrʌlʌsʹ] – колоко́лá [kʌlʌkʌlá] – борода́ [bʌrdá] – доро́гá [dʌrgá]
растира́ть [rʌstʹirátʹ] – каравáн [kʌrʌván] – караби́н [kʌrʌbʹin] – гара́жом [gʌrʌžóm]
– баламу́т [bʌlʌmút] – бараба́н [bʌrʌbán] – кароти́н [kʌrʌtʹin] – караме́ль [kʌrʌmʹelʹ]

V pozici za přízvukem se obě samohlásky redukují, vyslovují se slaběji, zavřeně, zkráceně. Výslovnost ruských samohlásek о [o], а [a] v pozici za přízvukem splývá: доктор [dóktʌr] – город [górɔt] – жарко́ [žárkɔ], кро́на [krónɔ] – карма́ [kártɔ] – ла́мпа [lámpɔ]. Ruská slova **это** a **эта** vyslovíme stejně: [étɔ].

Poslouchejte a opakujte:

008 L00_A08

го́лос [góls] – спаса́ю [spʌsʹiʌ] – па́спорт [pʌspʌrt] – рису́нок [rʹisúntɔk] – то́лько [tólʹkɔ] – мо́кро [mókrtɔ] – хо́лодно [chólɔdnɔ] – краси́во [krʌsʹivɔ]
карти́на [kʌrtʹinɔ] – ба́бушка [bʌbuškɔ] – да́ма [dámɔ] – Пра́га [prágnɔ] – па́па [pápɔ]
– камо́рка [kʌmórkɔ] – сло́мана [slómpnɔ] – Мари́на [marʹinɔ]

II. Výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a]:

Výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích je značně redukována a ve všech nepřízvučných pozicích splývá, o čemž svědčí použití stejných symbolů ve fonetickém přepisu. Nerozlišení výslovnosti samohlásek e [je/e], я [ja/a] v nepřízvučných pozicích označujeme jako tzv. **íkání**.

V přízvučné pozici si samohlásky e [je/e], я [ja/a] zachovávají svoji kvalitu

(ruské e, я vyslovíme jako [je/e], [ja/a]):

если [jés'li] – хотеть [ch'át'ét'] – якорь [ják'or'] – гулять [gul'át']

Poslouchejte a opakujte:

009 L00_A09

ягода [jág'or'] – яблоко [jáb'lyk'] – Ёва [jév'a] – девушка [d'évušk'] – моряк [m'or'ák']
– дьявол [d'jáv'ol] – веточка [v'ět'č'ok'] – девочка [d'évč'ok']

V pozici před přízvukem dochází ke značným redukčním změnám.

Pokud ruské samohlásky e [je/e], я [ja/a] stojí po měkkých souhláskách a nacházejí se v první slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme do „i“ (hláskový odstín mezi e – и): весна [v'isná] – рябина [r'ib'im'] . Ruská slova **редка** a **рядка** vyslovíme stejně: [r'itká]. **Pozor!** Tzv. íkání platí i po **pouze tvrdých souhláskách ж, ш, ц** (vyslovujeme tvrdě): жена [ž'aná] – шестой [š'ystóij] – цена [c'iná].

Pozn.: ruské tvrdé **ы** ve fonetickém přepisu je použito pro zdůraznění tvrdé výslovnosti.

Poslouchejte a opakujte:

010 L00_A10

седьмой [s'id'móij] – язык [j'izák] – Европа [j'evróp'a] – Елена [jil'ěp'a] – радить [r'id'it']
– прямой [pr'imóij] – нести [n'ist'i] – тебя [t'ib'á]

Pokud se ruské samohlásky e [je/e], я [ja/a] nacházejí ve druhé (třetí, čtvrté...) slabice před přízvukem, potom tyto samohlásky vyslovujeme slaběji (zavřeněji) než v přízvučné pozici (redukci ve druhé, třetí atd. slabice budeme opět značit pomocí symbolu [ɤ]): перекáс [p'ɤr'iskás] – ястребиный [j'ɤstr'ib'inuj].

Poslouchejte a opakujte:

011 L00_A11

перекáс [p'ɤr'iskás] – лесовóд [l'ɤs'ɔvót] – деловóй [d'ɤl'ɔvóij] – ястребиный [j'ɤstr'ib'inuj]
– яровóй [j'ɤr'ɔvóij] – меховóй [m'ɤch'ɔvóij]

V pozici za přízvukem se výslovnost ruských samohlásek e [je/e], я [ja/a] po měkkých souhláskách podobá výslovnosti těchto samohlásek ve druhé, třetí... slabice před přízvukem (symbol [ɤ] označuje redukci samohlásek e [je/e], я [ja/a] i v pozici za přízvukem): кухня [kúchn'ɤ] – напóлно [n'ɔpóln'ɤ].

Poslouchejte a opakujte:

012 L00_A12

кúхня [kúchn'ɤ] – спрóсят [sprós'ɤt] – пóмнят [pómn'ɤ] – прóсят [prós'ɤt] – дéрево [d'ér'ev'ɤ] – мéдленно [m'édl'n'ɤ] – вéтрено [v'ét'r'ɤ] – напóлно [n'ɔpóln'ɤ]

Písmena **Е, Ё, Ю, Я, И, Ъ** měkkí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц)!

6. Znělé a neznělé souhlásky

V ruštině – stejně jako v češtině – existují znělostní páry. Pozorně si přečtěte následující přehled. Zapamatujte si **znělostní páry, pouze znělé a pouze neznělé** souhlásky. Zapamatujte si, kdy se znělé souhlásky stávají neznělými a kdy, naopak, neznělé znělými:

Znělostní páry v ruštině:

б	в	д	з	ж	г
п	ф	т	с	ш	к

Pouze znělé souhlásky:

л, м, н, р, й

Pouze neznělé souhlásky:

ч, ш, ц, х

1. Znělé souhlásky se stávají neznělými:

a) **na konci slova:** дуб [dup], лоб [lop], итóг [itók], вид [vit]

b) **před neznělými souhláskami:** сказка [skásk], водка [vót'k]

2. Neznělé souhlásky se stávají znělými, pokud stojí právě **před znělými souhláskami:**

ебор [zbor], вокзáл [v'ɔgzál]

3. Před stále znělými souhláskami **л, р, м, н, й** se neznělé samohlásky **nikdy nestávají** znělými: слóво [slóvɤ], срáзу [srázu]

7. Poslech a výslovnost jednotlivých hlásek

a) Aa [a], Ии [i], Oo [o], Уу [u], Ээ [ɛ], Кк [k], Лл [l], Мм [m], Нн [n], Тт [t]

Poslouchejte a opakujte:

013 L00_A13

Ии [i] – кит – тик – Тим – Тйма – Тймка

Оо [o] – кто – том – ком – тóмик – кóмик

Уу [u] – тук – мýка – ýтка – ýлица – ýши

- Ээ** [e] – э́та – э́то – э́ти – э́тот
- Кк** [k] – ка – как – как-то – бу́дка; ки – ким – кит; ко – код – ком – кот – ко́тник – ко́тница – ко́тику; ку – кум – Ку́ба – ку́бок
- Лл** [l] – ла – лад – лак – Ла́ба – ла́ва – ла́вка – клад – ви́лла; ли – лик – лимб – ли́га – Ли́да – йли – би́ли; ло – лоб – ло́бик – ло́дка; лу – лут – лук – клуб
- Мм** [m] – ма – мак – мат – ма́ло – ма́му; ми – ми́г – ми́л – ми́м – ми́ло – ми́мо; мо – мол – мог – мо́да – мо́лод; му – мук – мул – му́ка
- Нн** [n] – на – над – нам – нас – на́до – на́ми – А́нна – ва́нна – ми́на; ни – Нил – Ни́на – ни́тка – ни́га – ни́гу; но – но́та – но́ги – мно́го; ну – ну́-ка – вну́к – вну́ки
- Тт** [t] – та – так – там – такт – та́нго – та́пки; ти – Тим – ти́ц – ти́с; то – том – тон – тот – то́лк – то́рт – то́ст – то́нко – то́нна; ту – тук – тур – ту́по – ту́рок – ту́ндра – сту́к – стул

Ruská souhláska **л** může být jako většina souhlásek tvrdá i měkká (na rozdíl od českého jazyka, kde je tzv. střední l).

Poslechněte si rozdíl mezi tvrdým a měkkým **л**, slova opakujte: 014 L00_A14

- a) был – лук – далá – лбыжи – ла́мпа – ло́дка – укрáл
- b) лес – Ли́за – лист – лёгкий – любви́вь – ло́стра – ле́стница – слёзы

b) **Бб [b], Вв [v], Гг [g], Дд [d]**

- Ruská hláska označovaná písmenem **г** se často objevuje ve slovech, ve kterých je v češtině na místě ruského **г** české **h**: хо́ккы – го́рький, ха́л – га́в-га́в, ха́л – го́лос, кни́га – кни́га, хо́у – го́ры, Пра́га – Пра́га
- Ve slovech cizích nebo u vlastních jmen, ve kterých se v češtině píše **h**, se v ruštině může objevit **г** nebo **х** (je nutné si zapamatovat): HongKong – Го́нг Конг, ха́банера – ха́банера
- Pozor je třeba dát při výslovnosti ruské koncovky u přídavných jmen a zájmen -ого/-его, ve kterých se ruská hláska **г** vyslovuje jako české **v**: мо́его [mʲɔj'ivo] – тво́его [tvʲɔj'ivo] – гла́дкого – [gládk'v'v] – хо́рошего [ch'ɔrʲoš'v'v] – че́пского [č'ěšsk'v'v] – ма́ленького [má'l'ɲn'k'v'v]

Poslechněte a opakujte: 015 L00_A15

- Бб** [b] – ба – ба́ба – ба́ба – ба́ки – ба́бка; би – Бим – бит – Би́ма – Би́мка; бо – Боб – бок – бог – бо́тики; бу – бум – бук – бу́блик
- Вв** [v] – ва – вам – ва́та – ва́тка; ви – Ви́ка – ви́ть – Ви́ти – о́буви; во – вон – вот – Во́ва – Во́ву; ву – вуг – Во́ву

- Гг** [g] – га – гам – га́мма; ги – гимн – ги́ря – бо́ги; го – Го́га – Го́би – го́тика; гу – гул – гу́бка – гу́бки
- Дд** [d] – да – дам – да́ма – да́та – да́; ди – Ди́ма – Ди́мка – диск; до – дом – долг – до́дом; ду – дуб – ду́ма – ду́дка – ду́дки

c) **Пп [p], Рр [r], Сс [s]**

Poslechněte a opakujte:

016 L00_A16

- Пп** [p] – па – паб – па́па – па́пу – па́лка – па́лку – па́пка; пи – пик – пил – пин – пи́во; по – под – пол – поп – по́ни – по́лка; пу – пуд – пункт – пу́блика
- Рр** [r] – ра – раб – рад – рак – ра́да – ра́дио – краб – брат – Пра́га – Пра́гу; ри – Рим – Ри́га – Ри́гу – ринг – ритм; ро – ров – ро́г – рок – ром – рот – ро́бот – ро́вно – ро́тик; ру – ру́ки – ру́мба – врут – друг – дру́га – дру́гу – кру́г – кру́гу
- Сс** [s] – са – сад – сам – са́га – са́ми – са́ло – са́дик – са́пки; си – сил – си́ла – си́то – си́мвол – си́мволу; со – сок – сон – сор – со́да – сорт – со́ус – со́кол – со́пка; су – суд – суп – су́мка – су́мма – су́тки

d) **Tzv. jotované samohlásky Ee [je/e], Ěě [jo/o], Юю [ju/u], Яя [ja/a]**

- Pokud jsou samohlásky **e, ě, ю, я** pod přízvukem, čtou se s tzv. **jotačí [je, jo, ju, ja]** tedy:
 - pokud stojí na začátku slova: э́хат [jéchtʲ], э́ж [još], я́бка [jápka], я́блоко [jáblokʲ].
 - pokud stojí po samohlásce: про́ехал [prʲɔjéchtʲ], бо́юсь [bʲɔjúsʲ], ро́ль [rʲɔjálʲ].
 - po tvrdém a měkkém znaku: пью́ [pʲju], поды́ём [pʲɔd'jom], пьёшь [pʲjoš].
- Po stále tvrdých souhláskách **ж, ш, ц** se jotované **e, ě** vyslovují jako [e, o] – **tvrdě**: (жёмчуг, шесть, целый, жёлтый, шёлк).
- Jotovaná samohláska **ě** je **vždy přízvučná**. Přízvuk je značen dvojtečkou, nikoli čárkou.

Poslechněte a opakujte:

017 L00_A17

- Ee** [je] – ел – Ёва – Ёву – ёла – ёле – ёсли – ёздит; бе – бег – без – бёлка – бёрег – к бёрегу; ве – век – вес – ве́ра – ве́рба – ве́тка – ве́село – ве́тер; ге – ген – герб; де – дед – де́ло – де́ти – де́лал – где; же – Же́ни – жест – ни́же – по́же; зе – зе́бра – зе́ркало – к зе́ркалу – в по́зе; ке – ке́кс – ке́пи – ке́гли – ке́пка – Ви́ке; ле – лев – лес – ле́то – ле́ктор – ле́ксика – по́ле – по́сле; ме – мел – ме́ра – ме́лко – ме́рка – ме́сто – ме́тод – ме́трика; не – нег – не́бо – не́га – нерв – не́где – снег; пе – пе́на – пе́нка – пе́ред – пе́сни – пе́сенка – спёктр; ре – ре́па – ре́дко – ре́пка – мо́ре – грёлка – пре́дки; се – Се́ва – се́но – се́ра – се́рб – се́вер – се́тка; те – те́ма – те́ло – текст – те́сно – те́сто – те́нка – те́пени

Ёё [jo] (v ruštině vždy přízvučné) – ёж – ёлка – ёжик; бё – бёдра; вё – вёз – вёл – вёрстка; дё – дёргал; зё – зёрна – зёрнами; лё – лёг – лёд – лён – лёз; мё – мёд – мёрз – мёрзла – мёрзали; нё – нёс – нёбо; пё – пёк – пёс; рё – рёв – рёбра – ррёт; сё – сёма – всё; тё – тёс – тётка – тёрка

Юю [ju] – юг – Юра – Юру – юбка – южно – юмор; бю – бюст; дю – дюна; лю – люк – Люда – люди – люкс – люстра; мю – мюзикл; ню – Нюра – Ваню – Таню – Нюрнберг; рю – рюмка – Вэрю; тю – тюк – тюбик – Мотю

Яя [ja] – я – яд – яма – Ялта – ясно – ягода – яблоко; бя – бяка; вя – вяз – вяло; дя – дядя – дятел; зя – зябка – взял; ля – ляжка – ляпнул; мя – мял – мята; ня – няня; пы – пята – пятеро; ря – ряд – рядом; ся – сяду – вся; тя – тяга

Pamatujte: Jotované samohlásky měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro pouze tvrdé souhlásky – ж, ш, ц).

Poslouchejte a opakujte:

018 L00_A18

фен – Гёна – день – лёто – пёна – тёмы – бёлый – сёрый – зёлень – кáмень – мёлкий

Нёра – утёг – торьма – любовь – люстра – мюзикл

ряд – зять – няня – мясо – дятел – пята

цыплёнок – бёдра – дёргал

Ještě jednou připomínáme, že Ёё je v ruštině vždy přízvučné:

мёд – дёготь – тёмный – зелёный

жёлб – жёлтый – шёлк – шёлот (**pozor** – čteme [жо], [шо] – **tvrdě!**)

e) **Жж [ž], Шш [š], Цц [c]**

Pamatujte: ж, ш, ц – pouze tvrdé souhlásky!

Poslouchejte a opakujte:

019 L00_A19

a)

Жж [ž] – жа – Жак – жар – жаба – жало – жалво – Жанна – жарко; жи – жир – живо – жила – жылка – жители; жу – жук – жулик – жутко

Шш [š] – ша – шаг – шар – шанс – шарм; ше – шея – шесть – шейка; ши – шина – шире – шйбко – шйлинг; шу – шум – шумно – шутка

Цц [c] – ца – цапля – царство; це – цели – денная; ци – цифра

Pozor: Souhlásky ж, ш, ц jsou tvrdé! Po souhláskách ж, ш, ч, ц se v ruských slovech nepiší jotované samohlásky я, ю! Musí následovat а, у! Výjimky nalezneme u přejatých slov (жоріт, брошюра, парашют...). Spojení жё, шё čteme tvrdě jako [жо], [шо]! Stejně tak následují-li po souhláskách ж, ш, ц samohlásky е, ю, slabiky vyslovujeme tvrdě.

b)

020 L00_A20

Жж – жа – жарá – кожа; же – женá – жест – жёнский; жё – жёлб – жёлтый; жи – жила – жили – живёт – жизнь; жу – жук – журнал

Шш – ша – шаг – шанс – шарф; ше – шея – шесть – шерсть – шёлест; шё – шёлк – шёлот – шёлотом; ши – шина – шйре – машина; шу – шум – шутка

Цц – ца – царь – цапля; це – цель – цемент – церковь; ци – цирк – циклон; цу – цунами; цы – цыпочки – цыплёнок

f) **Зз [z], Фф [f], Хх [ch]**

Poslouchejte a opakujte:

021 L00_A21

Зз [z] – за – зал – зам – замок – замки – запад – запуск – завтрак; зи – Зина – Зину; зо – зоб – зона – зонт – золото – зонтик; зу – зуб

Фф [f] – фа – фас – фáза – факс – факт – фáуна – фáктор – фáбрика; фе – фен – фёя – Фёдя – фёрма – фёрмер; фи – Фйля – финт – фйник – фйники; фо – фон – фонд – фотó – фёрма – фокус – фосфор; фу – фýга – фунт – фýра

Хх [ch] – ха – хам – хан – хаос – хáта; хи – хйник – хймия – хйппи – хйтро – хйтрая; хо – ход – хор – холл – холм – хобот – хобод – хободно; ху – хúdo – хýже – хýнта – хýтор

g) **Чч [č], Щш [šš], Йй [j]**

1. Ruská hláska označovaná písmenem й [j] je měkká souhláska; může se nacházet v následujících pozicích:

a) na konci slova po samohláskách: май – пой – чай – Алтай – зимой – с Лёной

b) uvnitř slova po samohláskách: койка – пойдём – сойдёт

c) na začátku slova: йод – Йорк – йогурт

2. Ruskou hlásku označovanou písmenem ш [šč'] můžeme vyslovovat dvojitým způsobem – jako [šč'] nebo jako delší „dvojitě“ měkké [šš']. V současném ruském jazyce je tendence vyslovovat ш jako delší „dvojitě“ [šš].

Poslouchejte a opakujte:

022 L00_A22

Чч [č'] – ча – час – часть – чайник; че – чай – чек – через; чи – чиж – чили – чисто; чу – чúdo – чучело

Щщ [šč'] – ще – щёбет; щн – щит – щипка; шу – шұка – шұпальце

Йй [j] – йог – йод – йога – йогурт; дай – май

Poslechněte si rozdíl ve výslovnosti ш – щ, slova opakujte:

023 L00_A23

ш – щ, шар – щавель, шесть – щенок, кувшин – щит, шорты – щётка, шутить – шұка

h) ь, ъ, ы [y]

ь – měkký znak se používá v těchto případech:

1. pro označení měkkosti – změkčení předcházejících souhlásek:

a) na konci slova – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать

b) uprostřed slova – сельдь – только – сколько

2. jako rozdělovací znak – v pozici před jotovanými samohláskami: бью – пью – чьё – ночью

3. pro označení gramatických tvarů – учиться/учится, дочь/луч

ь – tvrdý znak se používá jako rozdělovací znak, a to především v pozici po předponách končících na samohlásku, po kterých následují jotované samohlásky **е, ё, ю, я**: съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём – подьобник

4. Tvrdé **ы** je hlubší než české y, přičemž v přízvukné pozici **ы** vyslovujeme důrazněji než v nepřívukných pozicích.

Poslouchejte a opakujte:

024 L00_A24

ы – бы – бьк – был – были – быстро; **вы** – высь – вийду – выбежит; **ды** – дым – дырка; **зы** – зыбкий – зычный; **лы** – лыжа – лысый; **мы** – мыс – мыло – мыть; **ны** – ныне; **пы** – пыж – пыль – пятка; **ры** – рыба – рысь; **сы** – сын – сыр; **ты** – тыква – тысяча; **фы** – фыркать; **цы** – цыц – цыпочки

ь – конь – ноль – соль – грязь – дождь – пусть – делать – сельдь – только – сколько

ъ – съезд – объект – подъезд – отъехать – объявление – объём

Pamatujte si, že velká **Б, Ъ, Ь** se v ruštině píší jen tehdy, pokud se celé slovo, ve kterém se **ь, ъ, ы** nacházejí, píše velkými písmeny.

Poslouchejte a opakujte:

025 L00_A25

гóлос – гóрод – крóна – мóстик – платóк – погóда – ногá – ворóна – корóна – Москвá – потóм – словáк – соглáсна – покрывáло – профéссор – оборóт – оборóна – обóйти – голóвá – молóкó – огорóд – годовóй – корóбок – полóтнó – холóстой – окýрок – оперáтор – крéсло – крéпкó – жáркó – дóктор – крася́во – нáсмóрк – пáспóрт – рисýнок – дирéктор – машíна – магазíн – завóд – Марíна – картíна – заказáть – карандаш – бýстрый – покрýтый – ўмный – стóлько – нормáльно – сьёмка

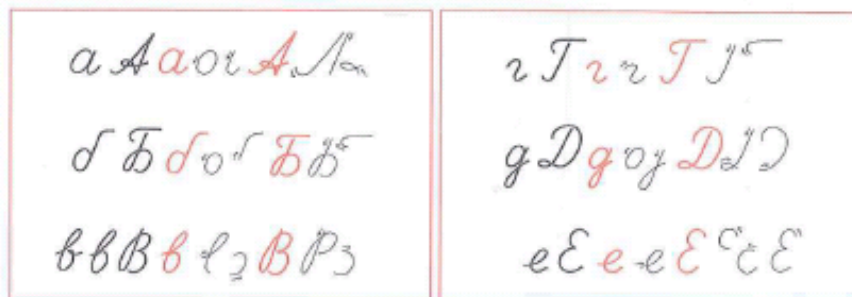
8. Psací azbuka

Věnujte pozornost následujícím pravidlům u psací abukvy. Pravidla si dobře zapamatujte:

1. Je nezbytné dodržovat usazení jednotlivých písmen vůči základní lince. Části některých písmen zasahují nad horní linku či naopak sahají pod linku základní.

2. Psací písmena **м, л, я** se v ruštině musí připojovat k předchozímu písmenu vždy malým zobáčkem (háčkem).

3. Pozor na ruská písmena **Щш, Цц!** V písemné podobě je u velkých i malých písmen malá klíčka, která musí zasahovat pod základní linku.

е Ё е ё Ё Ё
ж Ж ж ж Ж Ж
з З з з З З

и И и и И И
й Й й й Й Й
к К к к К К

л Л л л Л Л
м М м м М М
н Н н н Н Н

о О о о О О
п П п п П П
р Р р р Р Р

с С с с С С
т Т т т Т Т
у У у у У У

ф Ф ф ф Ф Ф
х Х х х Х Х
ц Ц ц ц Ц Ц
ч Ч ч ч Ч Ч

ш Ш ш ш Ш Ш
щ Щ щ щ Щ Щ
ы Ы ы ы Ы Ы

ь ь ь ь
ъ ъ ъ ъ
ы ѓ ѓ ѓ
ь ь ь ь

э Э э э Э Э
ю Ю ю ю Ю Ю
я Я я я Я Я

<u>подрука</u>	<u>сестра</u>
<u>девушка</u>	<u>магазин</u>
<u>яблоко</u>	<u>дорогой</u>
<u>верёвка</u>	<u>экономист</u>
<u>карандаш</u>	<u>деньги</u>
<u>раскиска</u>	<u>мальчик</u>
<u>цыпочки</u>	<u>фонарь</u>
<u>жёлтый</u>	<u>отъезд</u>

<u>Юлия</u>	<u>ножный</u>
<u>циркалка</u>	<u>ёлка</u>
<u>перепалка</u>	<u>берёза</u>
<u>щавель</u>	<u>земля</u>
<u>Татьяна</u>	<u>ходить</u>
<u>якорь</u>	<u>ложиком</u>
<u>Борис</u>	<u>бульварник</u>

0

А З Б У К А

А	а	А	а	а
Б	б	Б	б	б
В	в	В	в	в
Г	г	Г	г	г
Д	д	Д	д	д
Е	е	Е	е	je (-e)
Ё	ё	Ё	ё	jo (-o)
Ж	ж	Ж	ж	ž
З	з	З	з	z
И	и	И	и	i
Й	й	Й	й	j
К	к	К	к	k
Л	л	Л	л	l
М	м	М	м	m
Н	н	Н	н	n
О	о	О	о	o

П	п	П	п	p
Р	р	Р	р	r
С	с	С	с	s
Т	т	Т	т	t
У	у	У	у	u
Ф	ф	Ф	ф	f
Х	х	Х	х	ch
Ц	ц	Ц	ц	c
Ч	ч	Ч	ч	č
Ш	ш	Ш	ш	š
Щ	щ	Щ	щ	šč
	ъ		ъ	tvrdý znak
	ы		ы	y
	ь		ь	měkký znak
Э	э	Э	э	e
Ю	ю	Ю	ю	ju (-u)
Я	я	Я	я	ja (-a)

9. Výslovnost souhláskových skupin

Zapamatujte si následující pravidla výslovnosti níže uvedených souhláskových skupin:

- skupina **сти/ди** se vyslovuje jako „си“/„зи“ (честный, известный, поздно, праздник)
- skupina **чи** se často (ne vždy) vyslovuje jako „ши“ (конечно, нарочно)
- skupina **сч** se vyslovuje jako „щ“ (счастье, исчезла)
- skupina **чт** se na začátku slov **что, чтобы** vyslovuje jako „шт“
- skupina **ств** se vyslovuje jako „ств“ (здравствуй, чувство)

Poslouchejte a opakujte:

026 1.00_A26

честный – известный – поздно – конечно – нарочно – здравствуй – чтобы – он исчез – чувство – мы так счастливы – праздник – счастье – что

10. Souhlásky p [r], л [l]

V ruštině souhlásky **p [r]** a **л [l]** netvoří slabiku: slova **Пётр** a **рубли** Rusové vysloví jako jednu slabiku, na rozdíl od češtiny, kdy vyslovíme dvě slabiky Petr a rubl. Poslechněte si výslovnost následujících slov:

Poslouchejte a opakujte:

027 1.00_A27

рубли (rubl), Пётр (Petr), мысль (mysl), Кремль (Kremľ), центр (centr), смысл (smysl)

MĚJTE NEUSTÁLE NA PAMĚTI

- Po **г, к, х** se vždy píše pouze **н**, nikdy **ы** (гитара, кино, хитрая)!
- Po **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech nepíše jotované **я, ю**. Musí následovat **а, у** (жалоба, шумно, часто, щука)! (Pozor na přejatá slova жюри, брошюра apod.)
- Po **ж, ш, ч, щ** se v ruských slovech píše vždy jen **н**, nikdy **ы** (живой, широко, чистый, щиколотка)!
- Slabiky **жэ, шэ** se vyslovují stejně jako slabiky **жо, шо** (жёлтый – обжора, решённый – шок)!
- Písmena **е, ё, ю, я, и, ь** měkčí předcházející souhlásku (neplatí pro vždy tvrdé souhlásky – **ж, ш, щ**)!
- Samohlásky **а [a], о [o], е [je/e], я [ja/a]** si zanechávají svoji kvalitu pouze v přízvučné pozici. Ve všech ostatních pozicích podléhají redukcii.